

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНИХ ФУНКЦІЙ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI ст.)

1. Етап підготовки та організації проектно-технологічної діяльності.
2. Етап технічно-творчого конструювання.
3. Етап технологічного процесу.
4. Заклучний етап.

Упровадження такої технології потребує не лише врахування вікових та фізіологічних особливостей учнів, а й певних соціальних умов і обставин, у яких вони перебувають, що гостро постає особливо у період режиму воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко Н.В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя). Київ: "Каравела", 2018. 192 с.
2. Котляревська О.О. Обдарована дитина: знахідка чи проблема. *Педагогічна майстерня*. 2019. № 7. С. 40–47.
3. Сидоренко В.К., Коберник О.М. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх закладів України (проект). *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. С. 33–36.
4. Стещенко В.В. Зміст трудового навчання (технологій) – на наукову основу. *Трудова підготовка в сучасній школі*. 2013. № 3. С. 2–4.

5. Тхоржевський Д.О. Виховання національної самосвідомості учнів – невідкладне завдання загальноосвітньої школи. *Шлях освіти*. 2003. № 2. С. 28–33.

REFERENCES

1. Karpenko, N.V. (2018). *Diahnostyka psikhichnoho rozvytku dytyny v roboti pedahoha (vchytelia, vykhovatelja)* [Diagnostics of the mental development of a child in the work of a teacher (teacher, educator)]. Kyiv, 192 p. [in Ukrainian].
2. Kotlyarevska, O.O. (2019). *Obdarovana dytyna: znakhidka chy problema* [Gifted child: a find or a problem]. *Pedagogical workshop*. No. 7. pp. 40–47. [in Ukrainian].
3. Sydorenko, V.K. & Kobernyk, O.M. (2010). [Concept of technological education of students of general educational institutions of Ukraine (draft)]. *Labor training in educational institutions*. pp. 33–36. [in Ukrainian].
4. Steshenko, V.V. (2013). *Zmist trudovoho navchannia (tekhnologii) – na naukovu osnovu* [Content of labor training (technologies) – on a scientific basis]. *Labor training in a modern school*. No. 3. pp. 2–4. [in Ukrainian].
5. Thorzhevsky, D.O. (2003). [The education of national self-awareness of students is an urgent task of a comprehensive school]. *The path of education*. No. 2. pp. 28–33. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.03.2025

УДК 378.147:373.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.332797>

Тетяна Надім'янова, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4330-304X>

Віталій Мацигін, аспірант кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-6538-7034>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНИХ ФУНКЦІЙ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI ст.)

У статті проаналізовано процес трансформації цільових орієнтирів, змісту (функцій, основних напрямів), форм та результатів виховної діяльності класного керівника у вітчизняній школі у кінці XX – початку XXI ст. і класного керівника сучасного закладу загальної середньої освіти. Зміст виховної діяльності класних керівників наприкінці XX ст. представлено такими функціями, як дисциплінарно-наглядова, організаційно-опікунська, виховна. Виділено тенденції у теорії та практиці виховної діяльності класного керівника XXI ст. й підготовки здобувачів освіти до виконання функцій класного керівника. Наведено зміст професійної підготовки майбутніх вчителів до виконання функцій класного керівника, зокрема: створення умов для максимального розвитку кожного учня, визначення його неповторності та творчого потенціалу; вивчення особистості кожного школяра, його потреб та інтересів; створення сприятливого освітнього середовища із адекватним та морально-психологічним кліматом для кожної дитини; забезпечення самовиховання й саморозвитку особистості дитини, сприяння у створенні простору для особистісного розвитку і духовного формування особистості школяра; сприяння в отриманні додаткової освіти кожним учнем засобами гуртків, секцій, творчих груп, лабораторій; взаємодія з членами шкільного з учнівським самоврядуванням, з молодіжними організаціями в організації позанавчальної виховної діяльності класі; здійснення виховної діяльності в класі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів; здоров'язбережувальна діяльність і пропаганда здорового способу життя; здійснення індивідуальної роботи з батьками учнів, допомога в організації спільної діяльності дітей і батьків, підвищення їхньої педагогічної культури; ведення документації щодо планування процесу і результатів виховної роботи, щоденників спостережень та ін.

Ключові слова: класний керівник; виховна система; виховна діяльність; підготовка класного керівника; виховання.
Літ. 14.

**Tetiana Nadimyanova, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
General Pedagogy and Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4330-304X>**

**Vitaliy Matsigin, Postgraduate Student of the General Pedagogy and
Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-6538-7034>**

PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR THE IMPLEMENTATION OF THE EDUCATIONAL FUNCTIONS OF THE CLASSROOM TEACHER IN SECONDARY SCHOOLS OF UKRAINE (END OF THE XX – BEGINNING OF THE XXI CENTURY)

The article is analyzed the process of transformation of target orientations, content (functions, main directions), forms and results of educational activities of a class teacher in a domestic school in the second half of the XX th – at the beginning of the XXI century and a class teacher in a modern general secondary education institution. The content of the educational activity of class teachers at the end of the XX th century is represented by such functions as the disciplinary-supervisory function, the organizational-guardian function, and the educational function. Trends in the theory and practice of the XXI century class teacher's educational activities and the training of education seekers to perform the functions of a class teacher are highlighted. The content of the professional training of future teachers to perform the functions of a classroom teacher is given, in particular: creating conditions for the maximum development of each student, determining his uniqueness and creative potential; studying the personality of each student, his needs and interests; creation of a favorable educational environment with an adequate moral and psychological climate for each child; ensuring self-education and self-development of the child's personality, assistance in creating space for personal development and spiritual formation of the student's personality; assistance in obtaining additional education for each student by means of circles, sections, creative groups, laboratories; interaction with members of the school and student self-government, with youth organizations in the organization of extracurricular educational activities in the classroom; implementation of educational activities in the classroom taking into account the age and individual characteristics of students; health care activities and promotion of a healthy lifestyle; implementation of individual work with parents of students, assistance in organizing joint activities of children and parents, improvement of their pedagogical culture; keeping documentation on planning the process and results of educational work, diaries of observations, etc.

Keywords: class teacher; educational system; educational activity; class teacher training; education.

Постановка проблеми. Розв'язання питань виховання гармонійно розвиненої особистості, здатної до самореалізації та громадянської активності у сучасному закладі загальної середньої освіти неможливе без активної участі у цьому процесі сучасного класного керівника. Адже від ефективності виконання виховних функцій педагогів, їхніх особистісних якостей, педагогічної компетентності та професійної мотивації залежить різнобічне формування особистості дитини. У зв'язку з очевидним послабленням виховних функцій та можливостей сім'ї, суспільства загалом є об'єктивні причини посилення затребуваності класного керівництва як елемента шкільної виховної системи. Успішна реалізація функцій класного керівника в сучасних умовах передбачають осмислення та узагальнення історичного досвіду у розв'язанні проблеми класного керівництва у теорії й практиці вітчизняної педагогіки. Звернення до досвіду виховної діяльності класних керівників наприкінці XX початку XXI ст. покликане збагатити теоретичний та практичний потенціал, який може реалізувати класний керівник у сучасних умовах, удосконалюючи традиційні форми й методи роботи, створюючи нові способи, прийоми та засоби педагогічної взаємодії з учнями.

Аналіз досліджень. Концептуальним положенням теорії професійної виховної діяльності педаго-

га наприкінці XX ст. присвячені наукові розвідки О. Дубасенюк (1999); підготовки вчителя початкових класів до виховної роботи в школі О. Отич (1997).

У сучасних вітчизняних дослідженнях висвітлені питання особливостей змісту роботи класного керівника у навчальних закладах (А. Валюк 2013); особливостей підготовки майбутніх учителів до практичної виховної діяльності у процесі вивчення курсу “Теорія і методика виховної роботи” (Н. Мирончук, 2014); підготовки класних керівників до роботи з підлітками в умовах реалізації особистісно-орієнтованого підходу до виховання в загальноосвітніх школах (Т. Галич, 2007; О. Савченко, 2010); форми виховної роботи класного керівника в закладах загальної середньої освіти (О. Башкір, Т. Собченко, А. Цапко, 2020); проектування виховної діяльності класного керівника (С. Прищепя, 2011).

Метою статті є аналіз основних тенденцій та проблем підготовки майбутніх учителів до реалізації виховних функцій класного керівника в загальноосвітніх школах України кінця XX – початку XXI ст.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать документи, зокрема наказ Міністерства освіти України “Про затвердження Тимчасового положення про класного керівника середнього закладу освіти” (1997), до кінця 90-х рр. XX ст. в організації роботи

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНИХ ФУНКЦІЙ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI ст.)

класного керівника керувалися Положенням про класного керівника восьмирічної школи і середньої загальноосвітньої трудової політехнічної школи з виробничим навчанням, затвердженим Міністерством освіти УРСР від 25.11.60 р. Цей документ визначав основні завдання класного керівника, зокрема: виховання в учнів глибоких комуністичних переконань, працелюбства, колективізму, всебічного розвитку учнів і залучення їх до активної суспільно корисної праці. Також у положенні були окреслені основні напрями роботи класного керівника, а саме: всебічне вивчення учнів; виявлення їх запитів, нахилів та інтересів; організація діяльності і виховання класного колективу; боротьба за високу успішність і зміцнення дисципліни в класі; сприяння підготовці до життя і продуктивної праці, їх професійної орієнтації; організація в класі позаурочної виховної роботи, позакласного читання учнів; надання конкретної допомоги піонерській (комсомольській) організації класу в її діяльності; постійний зв'язок з батьками учнів, громадськими організаціями та ін. У другій половині XX ст. підготовка майбутніх учителів у педагогічних навчальних закладах України базувалася на радянській освітній моделі. Виховна робота мала ідеологічне забарвлення, а головна увага приділялася формуванню колективізму, патріотизму та моральних цінностей, відповідних державній ідеології.

Основна форма взаємодії педагога з дитиною була достатньо авторитарною, обмеженою місцем та часом і називалась *уроком*. Переважно ця форма (за окремими винятками) мала місце і в організації діяльності класного керівника: класні виховні години, збори, диспути, виховні заходи тощо. І одне й друге переважно формалізоване та універсальне, де не було місця для виявлення неповторності кожної дитини. Іншими способами організації взаємодії з учнями більшість педагогів просто не володіли, бо їх цьому не навчали, а ті, хто володіли, здобули їх переважно на практиці [6].

У Державній національній програмі “Освіта” (“Україна XXI століття”) відзначається, що одним з важливих принципів розбудови освіти в Україні на сучасному етапі і в перспективі є “гуманізація освіти, що полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності, у найповнішому розкритті її здібностей та задоволенні різноманітних освітніх потреб, забезпеченні пріоритетності загальнолюдських цінностей, гармонії стосунків людини і навколишнього середовища, суспільства і природи” [4].

Згідно із наказом Міністерства освіти України Про затвердження Тимчасового положення про класного керівника середнього закладу освіти за № 239 від 01.07.97 р. [9], попереднє Положення від 25.11.60 р. втратило чинність.

І вже у 2000 р. наказом Міністерства освіти і науки України було затверджене нове Положення

про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти [12], яке регламентує діяльність класного керівника загальноосвітнього, професійно-технічного навчального закладу у сьогоденні.

З початку XXI ст. в Україні відбулися значні зміни у системі педагогічної освіти, зокрема в підготовці вчителів до виховної роботи. Демократизація суспільства, реформування освіти відповідно до європейських стандартів та зміна освітніх пріоритетів вплинули на виховну функцію класного керівника.

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. зазначається, що “нове століття висуває до освіти нові вимоги. Провідні держави світу освоюють стратегію сталого людського розвитку. Людство помітно змінює орієнтацію у бік демократії піднесення авторитету особистості, культури миру, толерантності і ринкових відносин, утверджує їх як пріоритети нової світової динаміки” [10].

Тому “головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формувати покоління, здатні навчатися протягом життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства” [10].

На думку І. Зайченка, йдеться про необхідність визнання і врахування “людського фактора”. Утилітарна орієнтація на підготовку дитини до життя, побудована на технократичних принципах, змінюється нині всезростаючим розумінням сутності і цінності самого життя. У цьому зв'язку визначаються нові вимоги до класного керівника, його функції, завдання, напрями і зміст діяльності [6].

Основними тенденціями підготовки майбутніх педагогів до виконання функцій класного керівника у XXI ст. визначаються такі: компетентнісний підхід до організації роботи з учнями, батьками та колегами; врахування індивідуальних особливостей кожної дитини і створення сприятливих умов для її розвитку; готовність до взаємодії в інклюзивних класах; застосування цифрових технологій у виховній діяльності; інтерактивні методи виховання дітей (тренінги, проєктні методи, соціальні ігри).

Як зазначає І. Казанжи, “підготовка майбутніх учителів початкових класів до позаурочної виховної діяльності відбувається у педагогічних вищих навчальних закладах, відповідно до базових програм Міністерства освіти і науки України. Аналіз чинних програм продемонстрував, що кількість годин, відведених на теоретичний матеріал, складає 74 %, із них 26 % відведено на суто практичну роботу. Таке співвідношення годин може забезпечити єдність теоретичної і практичної підготовки студентів до позаурочної виховної роботи за умови, якщо студентів забезпечити в достатній кількості годинами проходження практики. За інших обста-

вин таке співвідношення годин теоретичного і практичного матеріалу не може забезпечити ефективної підготовки майбутніх фахівців до здійснення позаурочної виховної діяльності” [7, 105].

Отже, попри позитивні зміни у процесі підготовки майбутніх педагогів до реалізації виховних функцій класного керівника в закладах загальної середньої освіти України, існує низка проблем, які треба розв’язувати на сучасному етапі, а саме: забезпечення психологічної готовності студентів до виконання функцій класного керівника; формування практичних умінь у процесі організації педагогічної практики; залучення студентів до роботи класними керівниками; підтримка молодих спеціалістів на початку професійного шляху; розробка навально-методичних матеріалів з питань організації виховної роботи.

Для розв’язання цих проблем необхідно вдосконалювати зміст педагогічної освіти, запроваджувати менторські програми для молодих учителів та розширювати можливості для їхньої безперервної професійної підготовки.

Можна констатувати, що якість освітнього процесу залежить від рівня педагогічної майстерності педагога, вагому частку якої складає виховна діяльність.

До прикладу, О. Дубасенюк розглядає виховну діяльність як взаємодію педагога-вихователя з учнями, в процесі якої розв’язується множина виховних задач, спрямованих на самостановлення, саморозвиток, самовиховання молодшої людини в особистісному і соціальному планах [5].

Класний керівник має бути готовим до виконання таких функцій:

- створення умов для максимального розвитку кожного учня, визначення його неповторності та творчого потенціалу;
- вивчення особистості кожного школяра, його потреб та інтересів; створення сприятливого освітнього середовища із адекватним та морально-психологічним кліматом для кожної дитини;
- забезпечення самовиховання та саморозвитку особистості дитини, сприяння у створенні простору для особистісного розвитку і духовного формування особистості школяра;
- сприяння в отриманні додаткової освіти кожним учнем засобами гуртків, секцій, творчих груп, лабораторій;
- взаємодія з членами шкільного з учнівським самоврядуванням, з молодіжними організаціями в організації позанавчальної виховної діяльності класі;
- здійснення виховної діяльності в класі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- здоров’язбережувальна діяльність і пропаганда здорового способу життя;
- здійснення індивідуальної роботи з батьками учнів, допомога в організації спільної діяльності

дітей і батьків, підвищення їхньої педагогічної культури;

– ведення документації щодо планування процесу і результатів виховної роботи, щоденників спостережень тощо.

Ефективне виконання цих функцій потребує від педагога високого рівня підготовки, знання вікової психології, педагогічної етики, навичок комунікації та конфліктології. Тому заклади вищої освіти вдосконалюють програми підготовки майбутніх учителів до діяльності класного керівника, впроваджуючи курси з лідерства, соціальної роботи, психологічного консультування та конфліктології.

В умовах сьогодення існує досить широкий спектр актуальних і затребуваних форм виховної роботи, якими можна зацікавити учнів, які їм подобаються, користуються популярністю, не зводяться лише до окремих “занять із моралізаторства” тощо. Реалізувати усе це можна лише в умовах спеціально організованої виховної роботи в освітньому процесі ЗЗСО, а це ще раз доводить важливість класного керівника в організації виховного процесу сучасного закладу загальної середньої освіти [1, 53].

Висновки. Підготовка майбутніх педагогів до виконання виховних функцій класного керівника є важливим аспектом освітньої політики України. У XX ст. виховання у школі було жорстко регламентоване й ідеологізоване, тоді як у XXI ст. воно набуває гнучкості й особистісно орієнтованого характеру. Сучасна педагогічна освіта спрямована на формування компетентного, психологічно стійкого та соціально відповідального вчителя, здатного ефективно працювати з учнями, батьками і громадянськістю. Попри досягнуті успіхи, підготовка майбутніх класних керівників потребує подальшого вдосконалення, особливо у сфері практичної підготовки, психологічної підтримки молодих педагогів та використання новітніх технологій у виховній роботі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Башкір О.І., Собченко Т.М., Цапко А.М. Форми виховної роботи класного керівника в закладах загальної середньої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 68, Т. 1. С. 50–54.
2. Валуєв А. Особливості змісту роботи класного керівника в навчальних закладах. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 7. С. 29–35.
3. Галич Т. Підготовка класних керівників до роботи з підлітками в умовах реалізації особистісно орієнтованого підходу до виховання в загальноосвітніх школах. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія “Психолого-педагогічні науки”*. Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2007. Вип. 4. С. 41–43.
4. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.02.2025).

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВИХОВНИХ ФУНКЦІЙ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ ст.)

5. Дубасенюк О.А. Концептуальні положення теорії професійної виховної діяльності педагога. *Педагогіка і психологія*. 1999. № 4. С. 91–95.
6. Зайченко І.В. Педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-ге вид. Київ : “Освіта України”, “КНТ”, 2008. 528 с. Історія виникнення посади класного керівника. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/48788-251-storya-viniknennya-posadi-klasного-kervnika.html> (дата звернення: 12.02.2025).
7. Казанжи І.В. Підготовка студентів факультетів початкових класів до позаурочної виховної роботи. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2003. № 12. С. 104–107.
8. Мирончук Н.М. Підготовка майбутніх учителів до практичної виховної діяльності у процесі вивчення курсу “Теорія і методика виховної роботи”. *Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання* : монографія / за ред. проф. О.А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 363–379.
9. Наказ Міністерства освіти України “Про затвердження Тимчасового положення про класного керівника середнього закладу освіти”. № 239 від 01.07.97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0337-97#Text> (дата звернення: 12.02.2025).
10. Національна доктрина розвитку освіти № 347/2002 від 17 квітня 2002 року. URL: https://ips.ligazakon.net/document/U347_02?an=24 (дата звернення: 12.02.2025).
11. Отич О.М. Підготовка вчителя початкових класів до виховної роботи в школі (на матеріалі пісенного фольклору) : автореф. дис... кан. пед. наук : 13.00.04. Київ. 1997. 18 с.
12. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти № 434 від 06.09.2000. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00> (дата звернення: 12.02.2025).
13. Прищеп С. Сутність проектування виховної діяльності класного керівника. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2011. Вип. 38. С. 146–152.
14. Савченко Д. Якісна виховна робота – запорука ефективної діяльності сучасного навчального закладу. *Рідна школа*. 2010. № 9. С. 60–63.
- REFERENCES**
1. Bashkir, O.I., Sobchenko, T.M. & Tsapko, A.M. (2020). Formy vykhovnoi roboty klasnoho kerivnyka v zakladyakh zahalnoi serednoi osvity [Forms of educational work of a class teacher in general secondary education institutions]. *Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools*. No. 68, Vol. 1. pp. 50–54. [in Ukrainian].
2. Valiuk, A. (2013). Osoblyvosti zmistu roboty klasnoho kerivnyka v navchalnykh zakladyakh [Peculiarities of the content of the class teacher’s work in educational institutions]. *Problems of Modern Teacher Training*. No. 7. pp. 29–35. [in Ukrainian].
3. Halych, T. (2007). Pidhotovka klasnykh kerivnykiv do roboty z pidlitkamy v umovakh realizatsii osobystisno oriyentovanoho pidkhodu do vykhovannia v zahalnoosvitnikh shkolakh [Training of class teachers to work with teenagers in the conditions of implementing a person-oriented approach to education in secondary schools]. *Research Notes. Series “Psychology and Pedagogy Research” (Nizhyn Mykola Gogol State University)*. Nizhyn, Vol. 4. pp. 41–43. [in Ukrainian].
4. Derzhavna natsionalna prohrama “Osvita” (“Ukraina XXI stolittia”) (1993). [State national program “Education” (“XXIst century Ukraine”)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text> (Accessed 12 Feb. 2025) [in Ukrainian].
5. Dubaseniuk, O.A. (1999). Kontseptualni polozhennia teorii profesiinoi vykhovnoi diialnosti pedahoha [Conceptual provisions of the theory of the teacher’s professional educational activity]. *Pedagogy and Psychology*. No. 4. pp. 91–95. [in Ukrainian].
6. Zaichenko, I.V. (2008) Pedahohika [Pedagogy]. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv, 2-e vyd [Textbook for students of higher pedagogical educational institutions, 2nd edition]. Kyiv, 528 p. History of the emergence of the position of class teacher. Available at: <https://westudents.com.ua/glavy/48788-251-storya-viniknennya-posadi-klasного-kervnika.html> (Accessed 12 Feb. 2025) [in Ukrainian].
7. Kazanzhy, I.V. (2003) Pidhotovka studentiv fakultetiv pochatkovykh klasiv do pozaurochnoi vykhovnoi roboty [Preparation of students of elementary school faculties for extracurricular educational work]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*. No. 12. pp. 104–107. [in Ukrainian].
8. Myronchuk, N.M. (2014). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do praktychnoi vykhovnoi diialnosti u protsesi vyvchenia kursu “Teoriia i metodyka vykhovnoi roboty” [Preparation of future teachers for practical educational activities in the process of studying the course “Theory and methods of educational work”]. *Professional pedagogical education: the formation and development of pedagogical knowledge: monograph*. (Ed.). O.A. Dubaseniuk. Zhytomyr, pp. 363–379. [in Ukrainian].
9. Nakaz Ministerstva osvity Ukrainy “Pro zatverdzhennia Tymchasovoho polozhennia pro klasnoho kerivnyka serednoho zakladu osvity” (1997). [Order of the Ministry of Education of Ukraine “On approval of the Provisional Regulation on the class teacher of a secondary educational institution”]. No. 239. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0337-97#Text> (12.02.2025) [in Ukrainian].
10. Natsionalna doktryna rozvytku osvity (2002). [National doctrine of education development]. No. 347/2002. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/U347_02?an=24 (Accessed 12 Feb. 2025)
11. Otych, O.M. (1997). Pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv do vykhovnoi roboty v shkoli (na materialy pisennoho folkloru) [Preparation of primary school teachers for educational work at school (on the material of song folklore)]. *Extended abstract of candidate’s thesis*. Kyiv, 18 p. [in Ukrainian].
12. Polozhennia pro klasnoho kerivnyka navchalnoho zakladu systemy zahalnoi serednoi osvity (2000). [Regulations on the class teacher of an educational institution of the system of general secondary education]. No. 434. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00> (Accessed 12 Feb. 2025) [in Ukrainian].
13. Pryshchepa, S. (2011). Sutnist proektuvannia vykhovnoi diialnosti klasnoho kerivnyka. Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly [The essence of the design of the classroom teacher’s educational activities]. Vol. 38. pp. 146–152. [in Ukrainian].
14. Savchenko, D. (2010). Yakisna vykhovna robota – zaporuka efektyvnoi diialnosti suchasnoho navchalnoho zakladu [High-quality educational work is the key to the effective operation of a modern educational institution]. *Native school*. No. 9. pp. 60–63. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.03.2025